

Sveriges universitets-
och högskoleförbund
Tryckerigatan 8
111 28 Stockholm

2025-02-14
Dnr SU-850-0004-25
YTTRANDE

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare och konsekvensutredning

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har fått möjligheten att svara på remiss av förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare och konsekvensutredning – ert diarienummer U2025/00157.

Övergripande synpunkter

SUHF har tidigare svarat på remiss av Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram. SUHF hänvisar till det tidigare svaret i de delar då förordningens förslag överensstämmer med rekommendationerna i Skolverkets redovisning. Föreliggande remissvar fokuserar främst på de ändringar som det nya förslaget innebär.

Förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Inledande om förordningen

1 §

Förslaget till förordning omfattar bestämmelser om det nationella professionsprogrammets två huvudsakliga delar: den nationella strukturen för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare, samt det nationella meriteringssystemet för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare.

SUHF anser att det är rimligt att förordningen omfattar både den nationella strukturen för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare och det nationella meriteringssystemet för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare.

Den nationella strukturen för kompetensutveckling

2 §

Enligt förordningen ska kompetensutvecklingen i "huvudsak vara individuell och utveckla sådan yrkeskompetens som kännetecknar särskilt skickliga rektorer, lärare och förskollärare och stärka professionernas vetenskapliga grund" (s. 1).

SUHF vill påpeka att planeringen av kompetensutveckling bör ta hänsyn till både individuella lärares kompetensutvecklingsbehov samt skolhuvudmäns kompetensbehov.

3 §

Till skillnad mot Skolverkets förslag, inkluderar förslaget till förordning även förskollärare och lärare utan legitimation i den nationella strukturen för kompetensutveckling.

SUHF anser att det är befogat att strukturen för kompetensutveckling omfattar även icke legitimerade förskollärare och lärare men vill påpeka att kompetensutveckling för denna målgrupp bör syfta till att dessa på sikt ska kunna avlägga examen och ansöka om legitimation. Kurser som har utvecklats inom ramen för regeringsuppdraget "Fler vägar in i läraryrket" som pågick 2018 till 2022 är goda exempel på utbildning som riktar sig till obehöriga och kan ingå i en lärarexamen.

SUHF avvisar kravet att de deltagande i kompetensutveckling ska vara yrkesverksamma på minst halvtid. Ett sådant krav är för begränsande.

Vidare vill SUHF påpeka att det är omöjligt för lärosätena att märka kurser på ett sådant sätt som föreslås i tredje stycket, det vill säga att det tydligt utvisas om det är kurser som riktar sig till obehöriga respektive behöriga förskollärare och lärare.

Det nationella meriteringssystemet

SUHF ställer sig positivt till förslaget att införa ett meriteringssystem med fyra i stället för tre meriteringsnivåer.

5 §, Meriterande utbildning

Med meriterande utbildning avses, enligt förslaget till förordning, utbildning på grundnivå eller avancerad nivå inom ämnen, ämnesdidaktik, kognitionsvetenskap, specialpedagogik eller ledarskap som Skolverket har meddelat föreskrifter om.

SUHF avvisar en begränsning av relevant utbildning till ämnen, ämnesdidaktik, kognitionsvetenskap, specialpedagogik och ledarskap. Dels utesluts relevant innehåll för lärares kompetensutveckling, dels skapar denna formulering en otydlighet kring vilken utbildning som kan räknas som meriterande. Otydligheten uppstår i och med att begreppen kan tolkas olika och att de tillhör olika kategorier såsom kursinnehåll, huvudområde och forskningsområde.

Utifrån dessa överväganden föreslår SUHF en generell skrivning:

5 § Med meriterande utbildning avses i denna förordning utbildning som bedrivs på grundnivå eller avancerad nivå och som Statens skolverk har meddelat föreskrifter om med stöd av 13 §. Utbildningen

ska ha relevans för professionerna och bidra till utvecklingen inom skolväsendet för att anses vara meriterande.

7 §, Villkor för meritering till meriteringsnivå 2

SUHF tillstyrker att den sökande ska ha genomgått meriterande utbildning om 45 högskolepoäng varav 22,5 högskolepoäng på avancerad nivå för att nå meriteringsnivå 2. SUHF menar dock att formuleringen att den sökande ska ha genomgått 7,5 högskolepoäng som syftar till att vidareutveckla och stärka lärares och förskollärares undervisningsskicklighet är för allmän. Det bör framgå att kravet avser Skolverkets uppdragsutbildning *Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning* om 7,5 hp.

SUHF anser att det är positivt att deltagande i praktiska forskning främjas i och med att det är meriterande på meriteringsnivå 2.

SUHF vill dock återigen lyfta att det också finns legitimerade förskollärare och lärare som inte är behöriga för studier på avancerad nivå, vilket gör det svårare för dem att kvalificera sig inom meriteringssystemet. SUHF menar därför att möjligheterna för förskollärare och lärare att studera på avancerad nivå behöver utredas vidare.

8 §, Villkor för meritering till meriteringsnivå 3

Enligt förslaget till förordning inbegriper villkoren för meriteringsnivå 3 en examen på avancerad nivå som har avlagts efter den behörighetsgivande examen.

SUHF ser flera problem med detta förslag:

SUHF vill påpeka att lärosätena är skyldiga att utfärda examen i enlighet med högskoleförordningen. Det kan förekomma att vissa kurser används inom två olika examen. Det innebär att kravet för meriteringsnivå 3 som det är formulerat i förslaget till förordning inte säkerställer att den sökande har tagit 60 högskolepoäng utöver den behörighetsgivande examen.

Vidare har lärosätena inget regelverk där datum för när kurser slutförts är ett kriterium. Om Skolverket vid en ansökan om meritering granskar utifrån villkoret att alla ingående kurser ska ha slutförts efter den behörighetsgivande examen, behöver man räkna med komplikationer när lärosätena utfärdar examen där ingående kurser både slutfördes före och efter den behörighetsgivande examen. Det är således möjligt att lärosäten utfärdar examen som Skolverket sedan inte accepterar som meriteringsgrundande för meriteringsnivå 3.

En liknande problematik kan uppstå gällande kurser som valideras och tillgodoräknas från tidigare studier in i den meriteringsgrundande examen.

SUHF vill också framhålla att det är oklart vilka examina som avses. Om kravet ska tolkas som att lärosätena behöver skapa nya utbildningar som leder till magisterexamen och ta hänsyn till andra krav som ingår i meriteringssteg 1 och 2 i det nationella professionsprogrammet, innebär det ett stort administrativt arbete som kräver långsiktig planering.

Mot bakgrund av ovanstående problem föreslår SUHF följande alternativ: att sökande ska ha genomfört 60 högskolepoäng och avlagt en examen på avancerad nivå utöver sin behörighetsgivande examen.

Kravet på en examen på avancerad nivå aktualiserar frågan vilka huvudområden som kommer att vara aktuella för meritering. Som SUHF svarat på remissen av Skolverkets förslag, vill SUHF framhålla att landets lärosäten kan kategorisera kurser med samma eller mycket liknande innehåll under olika huvudområden och även olika huvudområdesgrupper. Om inte alla relevanta huvudområden inkluderas i de kommande föreskrifterna, kan de olika benämningarna på huvudområden vid olika lärosäten leda till att kurser vid ett lärosäte räknas in i meriteringen, medan identiska kurser vid ett annat lärosäte inte gör det. Detta skulle i hög grad undergräva professionsprogrammets legitimitet.

Bemyndigande

13 §

Paragrafen ger Skolverket bemyndigande att utfärda föreskrifter om vad som krävs för att utbildning, praktisk forskning och examen på avancerad nivå eller forskarnivå ska anses vara meriterande enligt förslaget till förordning.

SUHF avstyrker förslaget att Skolverket ska ges bemyndigande att utfärda föreskrifter om examen på avancerad nivå. Det ligger inte inom Skolverkets ansvars- eller kompetensområde att meddela föreskrifter om examina på avancerad nivå.

SUHF avstyrker också förslaget att Skolverket ska ges bemyndigande att utfärda föreskrifter om examen på forskarnivå. Det ligger inte inom Skolverkets ansvars- eller kompetensområde att meddela föreskrifter om examina på forskarnivå.

Konsekvenser för lärosäten

Avslutningsvis vill SUHF kommentera några aspekter som diskuteras i konsekvensutredningen.

Förslaget till förordning inkluderar även icke legitimerade lärare och förskollärare i den nationella strukturen för kompetensutveckling. SUHF välkomnar att detta innebär att förordningen med större tydlighet också omfattar yrkeslärare, vilka är en stor lärarkategori där andelen behöriga behöver öka.

En annan konsekvens är att detta kan innebära en större ökning av utbildningsvolymen än Skolverkets förslag. SUHF vidhåller att det behövs klarhet i hur professionsprogrammet ska finansieras.

Lärarkapaciteten inom lärosätena är idag inte dimensionerad för att kunna hantera en väsentlig ökning av utbildningsuppdraget utan resursförstärkning, oavsett om det gäller reguljär utbildning eller uppdragsutbildning. Även om en stor del av rektorers, lärares och förskollärares kompetensutveckling kan ske inom ramen för lärosätenas befintliga kursutbud, krävs ett utvecklingsarbete avseende att anpassa kurserna till yrkesverksammas behov och förutsättningar både gällande innehåll och form, vilket är resurskrävande.

SUHF stödjer ambitionen att antalet forskarutbildade förskollärare och lärare inom professionerna ska öka. SUHF framhåller igen att denna ambition enbart kan uppnås om fler resurser för forskarutbildning tillförs området. SUHF hänvisar till de många goda erfarenheter som finns med forskarskolor inom området och förordar att finansiering för sådana etableras och ökas.

Utöver ovan angivna synpunkter hänvisar vi till vad våra medlemslärosäten anför i sina yttranden.

Enligt uppdrag

Marita Hilliges
generalsekreterare